gemeente Staphorst

Raadsvoorstel

Raadsvergadering: 26-04-22
Agendapunt:
Kenmerk: ADV/21 - 16017
Zaaknr: Z40120
Datum voorstel: 5-4-2022
Portefeuillehouder: Wethouder mr. A. Mussche
Informant: mevr. N. le Feber

Onderwerp: Vaststelling lokale klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsplan

---

Voorstel
Vaststellen van de lokale klimaatadaptatiestrategie en het uitvoeringsplan voor de periode 2022-2025.

Inleiding
In mei 2020 heeft uw raad ingestemd met een voorstel over het programma Energie & Klimaat. In dit voorstel zijn doelstellingen opgenomen over de thema's energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Ten aanzien van het thema klimaatadaptatie is afgesproken dat de gemeente uiterlijk in 2021 via stresstesten en risicodialogen in een uitvoeringsagenda de opgaven en maatregelen in beeld heeft gebracht. Op 16 februari 2021 heeft uw raad vervolgens ingestemd met de aanpak voor het opzetten, voeren en afronden van de risicodialogen en het opstellen van de uitvoeringsagenda zoals deze beschreven is in de raadsstartnotitie 'Klimaatadaptatie: risicodialogen en uitvoeringsagenda'.

De risicodialogen zijn van maart tot en met juli 2021 uitgevoerd. Hierin zijn de uitkomsten van de stresstesten besproken met interne en externe stakeholders. Dit leidde tot de totstandkoming van de klimaatadaptatiestrategie van de gemeente Staphorst voor 2022 - 2025. Op 29 september 2021 is een presentatie gegeven aan de raadsgroep over de gevoerde risicodialogen, het concept van de klimaatadaptatiestrategie en de projecten uit het uitvoeringsplan (te nemen maatregelen 2022-2025). Hiermee is een intensief proces afgesloten, waarin klimaatrisico's en wat deze voor interne en externe partijen betekenen helder zijn geworden.

Met de vaststelling van de klimaatadaptatiestrategie en het uitvoeringsplan kan lokaal gericht aan de slag gegaan worden met klimaatadaptatie. Het is een lokale strategie, gericht op het beheergebied van de gemeente Staphorst en bedoeld voor de eigen ambtelijke organisatie. In de klimaatadaptatiestrategie staat informatie over de opgaven die volgden uit de klimaatstresstesten, over wat de gemeente wilt bereiken op het gebied van klimaatadaptatie en hoe de gemeente invulling gaat geven aan deze opgaven (rollen en verantwoordelijkheden, borging in beleid en financiën en organisatie). In het uitvoeringsplan zijn concrete projecten uitgewerkt die in deze planperiode worden opgestart en uitgevoerd.

Argumenten

1.1 *De klimaatadaptatiestrategie en het uitvoeringsplan zijn het resultaat van de uitgevoerde stresstesten en risicodialogen.*
De risicodialogen hadden twee doelen. Ten eerste het bewustzijn over de kwetsbaarheid voor klimaatverandering op regionaal en lokaal niveau vergroten. Ten tweede het nagaan of er maatregelen getroffen moeten worden om kwetsbaarheden te beperken en welke maatregelen dan nodig zijn. Op basis hiervan konden gezamenlijke ambities worden gemaakt, die worden beschreven in een uitvoeringsagenda. De voor vaststelling aangeboden klimaatadaptatiestrategie en het uitvoeringsplan bieden een strategie en uitvoeringsplannen aan voor een gedragen aanpak voor klimaatadaptatie. Ze vormen de uitvoeringsagenda die de leidraad vormt naar een klimaat adaptief Staphorst in 2050.

1.2 *In de Omgevingsvisie is afgesproken dat we "aangepast willen zijn aan het veranderende klimaat".*
Klimaatadaptatie op zichzelf is een onderdeel van het thema verantwoord vernieuwen van de Omgevingsvisie. Wat dat veranderende klimaat voor gevolgen heeft voor de gemeente Staphorst, is duidelijk geworden door de klimaatstresstest en staat beschreven in de klimaatadaptatiestrategie. Om de negatieve gevolgen te beperken en eventuele kansen te benutten, is er actie nodig. De uitvoeringsagenda draagt concrete acties en projecten aan die bijdragen aan de inrichting van een klimaatbestendige en water robuuste omgeving in Staphorst. De klimaatadaptatie-ambities worden geïntegreerd in de herijkte omgevingsvisie voor de gemeente Staphorst. Dit betekent dat klimaatadaptatie een integraal onderdeel zal uitmaken van de omgevingsvisie en dat de ambities vanuit deze strategie en vanuit andere beschikbare documenten worden verwoord.

1.3 *Alle overheden moeten uiterlijk eind 2021 een uitvoeringsagenda hebben opgesteld.*
In het Bestuursakkoord Ruimtelijke Adaptatie steunen het Rijk, IPO, de UvW en de VNG het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) waarin wordt gesteld dat de ruimtelijke inrichting van Nederland in 2050 zo goed als mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is. Daarvoor werd het noodzakelijk geacht dat er uiterlijk in 2021 een uitvoeringsagenda met maatregelen tegen wateroverlast, droogte, hitte en de gevolgen van overstromingen werd opgesteld middels de risicodialogen. Deze is inmiddels opgesteld en dit voorstel gaat over het vaststellen van de klimaatadaptatiestrategie, inclusief uitvoeringsplan, oftewel het uitvoeringsplan voor de gemeente Staphorst. Hierin staan de maatregelen voor klimaatadaptatie die de gemeente Staphorst uit gaat voeren in 2022-2025.

Kanttekeningen

Is het echt nodig om nu aan de slag te gaan met klimaatadaptatie?
Het klimaat verandert. Het KNMI geeft dat helder weer in haar temperatuur streepjescode. Doordat het warmer wordt, krijgen we vaker te maken met hitte, droogte, bodemdaling en wateroverlast. Zelfs overstromingen zijn voor een deel van Staphorst niet uitgesloten. Klimaatadaptatie voorkomt klimaatschade, in Staphorst kan de schade door wateroverlast en met name droogte hoog oplopen. Het is dus evident dat we daar iets mee moeten. Op het eerste gezicht lijkt dat vooral veel geld te kosten en weinig op te leveren. Dat is ook het dilemma van dit vraagstuk. Nu investeren draagt niet altijd direct bij aan korte termijn doelen. Maar nu níet investeren heeft wel gevolgen voor de lange termijn. De recente onderzoeksrapporten van het klimaatbureau van de VN (IPCC) bevestigen deze boodschap: klimaatverandering is een bedreiging voor mens, natuur en infrastructuur en de mogelijkheden om een leefbare toekomst veilig te stellen worden steeds minder. Investeren in klimaatadaptatie weegt veelal op tegen de kosten van de schade die zou zijn ontstaan en het komt ook ten goede aan het welzijn en levensonderhoud van burgers. Ook in Staphorst.

Klimaatadaptatie is eigenlijk nooit af
Klimaatadaptatie is een cyclisch proces. Er kunnen zich altijd omstandigheden voordoen waardoor het nodig is om een nieuwe risicodialoog te voeren om een nieuwe klimaatadaptatiestrategie met bijbehorend uitvoeringsplan op te stellen. Bijvoorbeeld als het klimaat onverwachts veranderd of er plannen gemaakt worden voor een nieuwbouwwijk of infrastructureel project. Toch is het verstandig om concrete stappen voor klimaatadaptatie te gaan zetten. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is afgesproken dat overheden een cyclus van zes jaar doorlopen van 'Weten, Willen en Werken'. Dit houdt in dat de kwetsbaarheden uit de klimaatstresstest elke zes jaar worden geactualiseerd (Weten) door te kijken naar ontwikkelingen in het klimaat en de invloeden van ruimtelijke inrichting (bijvoorbeeld naar aanleiding van de uitvoering van maatregelen zoals afgesproken in de uitvoeringsagenda). Hieruit volgt dan weer een nieuw risicodialoogproces (Willen), waarna de afspraken over wie verantwoordelijk is voor welke maatregelen weer landen in de uitvoeringsagenda (Werken). Vanaf 2025 begint deze cyclus voor Staphorst dus opnieuw.

We werken ook al samen op regionaal niveau aan klimaatadaptatie binnen Werkregio RIVUS en de gebiedsgerichte aanpak stikstof, is er dan geen overlap?
Tussen de regionale uitvoeringsagenda (RUA) en de gebiedsgerichte aanpak stikstof en de lokale uitvoeringsagenda bestaat op sommige onderwerpen overlap. Er is uitgezocht waaraan op regionaal niveau gewerkt wordt, zowel binnen RIVUS als binnen de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) en Regionale Uitvoeringsagenda 2022-2027 (RUA) of binnen de deelgebiedscommissie Staphorster veld (vanuit de Gebiedsgerichte Aanpak). Hier wordt in de uitvoeringsagenda rekening mee gehouden. Het uitgangspunt is gebruik maken van onderzoeks- of projectresultaten op regionaal niveau en een lokale vertaalslag maken waar nodig. Door communicatie met bovenstaande partijen en deelname binnen RIVUS kan ervoor gewaakt worden dat er zaken dubbel worden opgepakt. In het lokale uitvoeringsprogramma staan projecten die wij zelfstandig uitvoeren in aanvulling op of met behulp van het RAP of de deelgebiedscommissie Staphorsterveld.

Keuze en effect
De bijgevoegde klimaatadaptatiestrategie 2022-2025 en bijbehorend uitvoeringsplan bieden een gedragen aanpak voor klimaatadaptatie en vormen de leidraad naar een klimaat adaptief Staphorst in

2050. Het vaststellen van de klimaatadaptatiestrategie en het uitvoeringsplan leidt op hoofdlijnen tot de volgende acties:

1. De klimaatadaptatie strategie zet in op het borgen van klimaatadaptatie in beleid, zoals in de omgevingsvisie, gemeentelijke werkwijze en werkprocessen. Ook worden de toekomstig te nemen maatregelen voor klimaatadaptatie gekoppeld aan uitvoeringsprogramma's van andere beleidsterreinen, zoals riolering, groen of wegbeheer, zodat er 'werk met 'werk' kan worden gemaakt.
2. Naast beleidsstukken, stelt de gemeente methodieken op om klimaat adaptief ontwikkelen (bijvoorbeeld nieuwbouw) te stimuleren en kwalificeren. Er zal gewerkt worden met klimaatlabels. De klimaatlabelsystematiek maakt het mogelijk om middels labels de mate van klimaatrobuustheid te bepalen. Er komen een aantal labels, op basis van de klimaatthema's wateroverlast, hitte, droogte en overstromingsrisico. Het label geeft aan in welke mate een straat of wijk klimaat adaptief is ingericht per thema. Het werken met labels maakt monitoring en communicatie van beleid en klimaat adaptieve maatregelen eenvoudig. Borging in gemeentelijk beleid en organisatie én de klimaatlabelsystematiek voorkomt dat klimaatadaptatie blijft hangen in mooie visies en goede bedoelingen. Het ondersteund het dagelijks en strategisch klimaatbestendig en water robuust handelen.
3. De projecten en andere acties uit de uitvoeringsplan uitvoeren. Voor meer informatie over de inhoud van projecten kan tabel 3.1 in hoofdstuk 3 (Willen: wat willen we bereiken) geraadpleegd worden en voor een overzicht van maatregelen per thema en type project kan hoofdstuk 5 (Uitvoeringsplan – overzicht maatregelen) worden geraadpleegd.

Beleid- en regelgeving

Deltaplan ruimtelijke adaptatie

Het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en water robuust in te richten. Het Deltaplan versnelt en intensiveert de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen.

Bestuursakkoord klimaatadaptatie

In november 2018 zijn in het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie afspraken gemaakt over de uitvoering van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en de financiering daarvan. Het kabinet heeft hiervoor € 20 miljoen beschikbaar gesteld, waarvoor nu drie trajecten worden gestart. In het bestuursakkoord is ook herbevestigd dat gemeenten, waterschappen en provincies via stresstesten, risicodialogen en uitvoeringsagenda´s de opgaven eind 2020 in beeld hebben gebracht.

Financiën, Belastingen, risico's en beheersmaatregelen

Dekking

Op 12 mei 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met een voorstel over het programma Energie & Klimaat. In dit voorstel is onder argument 7.1. een raming weergegeven voor de benodigde middelen voor het programma tot en met 2025. Deze raming is overgenomen in de begroting 2022 en meerjarenraming 2023 – 2025. Binnen het programma Energie & Klimaat is, ten aanzien van het thema klimaatadaptatie, in de periode 2022 t/m 2025, rekening is gehouden met een totaal budget van € 556.925**.** De dekking van het uitvoeringsplan is hiermee geborgd.

Kosten

In het uitvoeringsplan is een kostenraming weergegeven. In deze kostenraming is rekening gehouden met de inhuur van externe expertise. Inhuur is nodig omdat er sprake is van incidentele werkzaamheden waar specifieke expertise voor nodig is. Het geraamde bedrag is exclusief de meerkosten van klimaatadaptieve inrichting van straten, herinrichtingsprojecten, meekoppelen koeling in woningen en gebouwen TVW en reparatie aan verzakte duikers en betonwegen en betonspat. Deze meerkosten worden geschat op +10-15% bovenop de kosten die sowieso gemaakt worden.

Kosten uitvoeringsplan klimaatadaptatie			
Jaar	**Kosten externe expertise**	**Uren med. duurzaamheid**	**Overige interne uren**
2022	€ 65.000	285	190
2023	€ 95.000	335	240
2024	€ 22.500	320	235
2025	€ 85.000	435	240
Doorlopend	€ 20.000	110	75
Totaal	€ 287.500	1485	980

Wat als de ramingen te hoog of te laag zijn?

In de uitvoeringsagenda is sprake van ramingen. Dat is nodig omdat alle projecten op het vlak van energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie, nieuw zijn. We hebben geen referentiekader. Het kan zijn dat projecten goedkoper of duurder zijn. Ten opzichte van de begrootte kosten voor externe inhuur in het programma van Energie en Klimaat zijn de geraamde kosten in de uitvoeringsagenda lager uitgevallen. Ook is er een reserve duurzaamheid ingericht. Dit geeft wat ruimte voor als projecten toch duurder uitvallen dan verwacht. Als we geld overhouden, dan komt het geld in deze reserve terecht. Als we geld tekort blijken te komen, dan zal het college eerst afwegen of het mogelijk is om projecten uit de uitvoeringsagenda, later of niet uit te voeren. Als uit die afweging blijkt dat beide opties niet mogelijk zijn – en er dus meer geld nodig is - dan zal dit in de jaarlijkse voortgangsrapportage van het programma Energie & Klimaat gemeld worden. Vervolgens zal dit vanuit de P&C cyclus verder opgepakt worden.

Uitvoering

Naast de inhuur van externe expertise, zullen ook interne medewerkers aan de slag gaan met het thema klimaatadaptatie. Het zwaartepunt hiervoor ligt bij een medewerker duurzaamheid. Daarnaast zal er, verspreid over de afdeling Ontwikkeling, sprake zijn van inzet op het thema. Deze inzet wordt jaarlijks meegenomen in de individuele werkplannen en past binnen de bestaande formatie. Het bestuurlijk opdrachtgeverschap voor de uitvoeringsagenda ligt bij de portefeuillehouder die het programma Energie & Klimaat in portefeuille heeft. Het ambtelijk opdrachtgeverschap van de manager Ontwikkeling wordt gedelegeerd aan de programmaleider Energie & Klimaat.

Communicatie

Over de vaststelling van de klimaatadaptatiestrategie en het uitvoeringsplan zal intern en extern gecommuniceerd worden op de website en via de Staphorster. Daarnaast zal er intern en extern gecommuniceerd worden tijdens de uitvoering van het klimaatadaptatie uitvoeringsplan met de betrokken stakeholders per project. Tot slot zal er intern en extern gecommuniceerd worden met als doel 'bewustwording creëren over het veranderende klimaat en inwoners informeren over het klimaatbestendig inrichten van de leefomgeving'.

Digitaal bijgevoegd / ter inzage liggende stukken

1. Klimaatadaptatiestrategie 2022 – 2025 Gemeente Staphorst

Burgemeester en wethouders van Staphorst,

J. ten Kate , burgemeester.

M. Kragting-de Groot , secretaris.